

Rola analizy SWOT w biznesie i codziennym życiu

Marek Makowiec
Andrzej Peć
Konrad Szczukiewicz
Małgorzata Krzeszowska

Scenariusz lekcji Poradnik metodyczny do programu nauczania podstaw przedsiębiorczości dla III etapu edukacyjnego

opracowany w ramach projektu:

„Tworzenie zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i uczniów oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2022

Redakcja merytoryczna: Marcin Pełka
Redakcja językowa i korekta: Eduexpert sp. z o.o.
Projekt graficzny i projekt okładki: Eduexpert sp. z o.o.
Redakcja techniczna i skład: Eduexpert sp. z o.o.

Weryfikacja i odbiór niniejszej publikacji: Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie

w ramach projektu: *Weryfikacja i odbiór zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i uczniów oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy*

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2022

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl

Poziom edukacyjny

III etap edukacyjny (liceum/technikum)

Tytuł zajęć/lekcji

Rola analizy SWOT w biznesie i codziennym życiu.

Klasa/czas trwania zajęć

klasa III/ 45 minut

Cele ogólne

(W nawiasach podano odniesienia do zapisów podstawy programowej)

- Poznanie przez uczniów jednej z metod analizy strategicznej organizacji i wskazanie różnych zastosowań analizy SWOT (ang. *strengths, weaknesses, opportunities, threats*) (II.9).
- Analizowanie otoczenia przedsiębiorstwa, w tym rynku, na którym działa (II.9).
- Projektowanie działań w zakresie zakładania własnego przedsiębiorstwa lub podejmowania innych przedsięwzięć o charakterze społeczno-ekonomicznym (II.10).
- Przygotowanie do prowadzenia własnej działalności gospodarczej (II.11).

Cele operacyjne

Uczeń:

- stosuje w praktyce analizę SWOT jako narzędzie służące do wewnętrznej analizy przedsiębiorstwa i jego otoczenia w celu zoptymalizowania strategii zarządzania firmą bądź zbudowania nowego planu strategicznego (IV.5);
- wykorzystuje analizę SWOT do opracowania ścieżki własnego rozwoju i podejmowania optymalnych decyzji na różnych etapach swojego życia (IV.5);
- identyfikuje i precyzyjnie opisuje sytuację wyjściową biznesu i określa plan rozwoju.

Kształtowane kompetencje kluczowe

- kompetencje w zakresie rozwijania innowacyjności i przedsiębiorczości;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie skutecznego komunikowania się i porozumiewania się;
- kompetencje w zakresie pracy zespołowej.

Metody i techniki nauczania

- dyskusja;
- wykład z elementami pogadanki i prezentacji multimedialnej;
- quiz – grywalizacja.

Formy zajęć

- praca indywidualna;
- praca w grupach/praca w podpokojach (praca zdalna);
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne

Quiz na Mentimeter i prezentacja przygotowana samodzielnie przez nauczyciela, smartfony, komputer z rzutnikiem lub tablica interaktywna, kartki papieru – format min. A3, przybory piśmiennicze, kolorowe flamastry, flipchart, karty ewaluacji dla uczniów (przygotowane również w wersji elektronicznej do wypełnienia po udostępnieniu linku), karty obserwacji pracy grup.

Opis przebiegu zajęć/lekcji

Faza wprowadzająca

1. Rozpoczęcie zajęć i sprawy organizacyjne.
2. Zaprezentowanie tematu zajęć, określenie celów lekcji wraz planowanym jej przebiegiem.
3. Uczniowie korzystają z własnych smartfonów. Nauczyciel korzysta z komputera z dostępem do internetu (wcześniej stworzył quiz w np. programie Mentimeter, opcjonalnie Kahoot!), w którym przygotował dwa pytania (proponowane):

- Co wiesz na temat analizy SWOT?
- Wskaż poprawną definicję analizy SWOT.

Należy wskazać jedną poprawną odpowiedź z kilku wylistowanych (Poprawna odpowiedź: „Analiza SWOT jest stosowana do analizy wewnętrznego i zewnętrznego otoczenia organizacji, a także analizy projektu czy rozwiązania biznesowego. Nazwa jest akronimem od angielskich słów określających cztery elementy składowe analizy; *Strengths* – silne strony, *Weaknesses* – słabe strony, *Opportunities* – szanse, okazje i *Threats* – zagrożenia”).

4. Uczniowie po zalogowaniu się na wskazanej stronie menti.com podają wygenerowany kod i odpowiadają na pytania. Osoba, która odpowiedziała najszybciej i poprawnie zostaje nagrodzona je zgodnie z przedmiotowymi zasadami oceniania.

Faza realizacyjna

1. Uczniowie rozmawiają na temat zastosowania analizy SWOT w kontekście biznesowym (w celu uruchamiania nowego biznesu) oraz zasady opracowania analizy SWOT swojego życia (w danym jego momencie przed podejmowaniem istotnych wyborów życiowych). Posiłkują się przygotowanymi wcześniej materiałami z pytaniami pomocniczymi. Jeśli jest taka potrzeba, nauczyciel naprowadza uczniów na właściwy tok myślenia.
2. Uczniowie dzielą się na 3–4-osobowe zespoły. Nauczyciel informuje uczniów, że podczas wykonywania zadania będzie obserwował działanie grup i dokonywał ich oceny, która będzie stanowiła informację zwrotną. Najlepiej zorganizowana grupa otrzyma oceny bardzo dobre. Podczas podziału uczniów nauczyciel dba o potrzeby uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE), w razie konieczności przydzielając ich do różnych grup i dbając o to, by byli zaangażowani w działania. Każdy zespół ma wymyślić ciekawy (najlepiej innowacyjny) pomysł na biznes. Uwzględniając ograniczenia (konkretne osoby w zespole, ich umiejętności i doświadczenie, budżet, jaki mają do dyspozycji na początku – 50 tys. zł, możliwość zatrudnienia na rynkowych warunkach konkretnych potrzebnych osób/osoby do

pomocy oraz możliwość nabywania/wypożyczania itp. potrzebnych maszyn, urządzeń, powierzchni) –zespoły mają przygotować kompletną analizę SWOT tego pomysłu biznesowego. Zespół tworzy nazwę związaną ze swoim pomysłem biznesowym.

3. Uczniowie mają do dyspozycji kartkę papieru w formacie min. A3 i kolorowe flamastry. Uzgadniają między sobą, jaki konkretnie pomysł na biznes chcą rozpisywać i uzupełniają formularz przygotowany na kartce – każda część analizy w innym kolorze.
4. Przy okazji formułowania słabych stron i zagrożeń każdy zespół musi wskazać, jak będzie minimalizował lub całkowicie eliminował (jeśli to będzie możliwe) konkretną słabą stronę lub zagrożenie. Nauczyciel pomaga poszczególnym zespołom i sugeruje modyfikacje, gdy konkretny zespół pomyli np. słabe strony z zagrożeniami.
5. Zespoły pracują przy swoich projektach maksymalnie 25 minut. Na końcu przedstawiciel każdego zespołu ma za zadanie przedstawić przed klasą swój pomysł i wskazać, jak przygotowano do niego analizę SWOT, rozwijając precyzyjnie każdą część analizy, która została opisana na kartce papieru – prezentowanej podczas wystąpienia na flipcharcie. Członkowie zespołu mogą pomagać osobie prezentującej.

W sytuacji nauczania zdalnego ćwiczenie może być wykonywane przez młodzież także na wybranej platformie (Microsoft Teams, Zoom i innych). Nauczyciel dzieli młodzież na zespoły i przypisuje je do odrębnych pokojów, monitorując stale postępy prac i pomagając w razie napotkania problemów. Po przygotowaniu projektu osoby z poszczególnych zespołów mają za zadanie udostępnić ekran z jednego komputera i omówić swój projekt (projekt może być przygotowany w dowolnym formacie: PowerPoint lub strona dokumentu Word).

Faza podsumowująca

1. Na zakończenie zajęć uczniowie dzielą się swoimi spostrzeżeniami, analizują, czego się nauczyli podczas tego ćwiczenia, a także przedstawiają aspekty i omawiane problemy, które były dla nich nieoczywiste. Refleksja ma służyć budowaniu motywacji wewnętrznej. Robią to przy pomocy karty ewaluacji:

- Podczas ćwiczenia nauczyłem(-am) się
- Zastanawiam się nad
- Wykorzystam analizę SWOT do

W formie pracy zdalnej nauczyciel podaje link do ankiety.

2. Nauczyciel zbiera karty ewaluacji. Wykorzystuje je wraz z arkuszem obserwacji do ewaluacji celów lekcji.
3. Wskazana osoba podsumowuje ćwiczenie, wskazuje, jak bardzo analiza SWOT jest przydatna na etapie uruchamiania własnego biznesu i przy planowaniu strategicznym jakichkolwiek aktywności.
4. Nauczyciel dokonuje całościowego podsumowania rezultatów pracy wykonanej przez uczniów w trakcie całej lekcji, a także udziela im informacji zwrotnych o przebiegu prac grup. Przykładowo zgodnie z poniższymi kryteriami w skali 1–5, gdzie 1 oznacza najniższy poziom, 5 – najwyższy:

NAZWA GRUPY:

- Zaangażowanie wszystkich członków grupy w wykonanie zadania: 1–2–3–4–5.
- Wygenerowany pomysł jest: 1–2–3–4–5.
- Sposób prezentacji wyników działania grupy: 1–2–3–4–5.
- Pomaganie sobie nawzajem: 1–2–3–4–5.
- Komunikacja w grupie: 1–2–3–4–5.

W przypadku pracy zdalnej nauczyciel dokonuje oceny na podstawie najlepszego zaprezentowania wyników pracy oraz wygenerowanego pomysłu. Członkowie grupy, która spełniła najlepiej wymogi, otrzymują oceny zgodne z przedmiotowymi zasadami oceniania.

Komentarz metodyczny

W ramach lekcji uczniowie nabędą umiejętność analizowania konkretnego pomysłu biznesowego oraz otoczenia przedsiębiorstwa, w tym rynku, na którym ma funkcjonować, kształtowane więc będą głównie kompetencje kluczowe w zakresie przedsiębiorczości. Podejmowane przez uczniów działania – praca w grupie – wpłyną na podniesienie kompetencji miękkich – współpracy w zespole, co jest szczególnie ważne na przyszłym rynku pracy, a ponadto wpłynie na kształtowanie kompetencji społecznych, osobistych i w zakresie uczenia się. Podniesieniu poziomu tych kompetencji służy stosowana ewaluacja pracy oraz ocena prac grup.

Zajęcia mają na celu uświadomienie uczniom, jak ważne w życiu każdego człowieka jest planowanie i zastanowienie się nad elementami badanymi przy pomocy analizy SWOT, również w odniesieniu do własnych celów życiowych.

Nauczyciel powinien uwzględnić uczniów ze SPE i w razie potrzeby zadawać im dodatkowe pytania, motywować ich w sposób indywidualny do zaangażowania i włączenia się w pracę. Nauczyciel dostosowuje metody i formy pracy dla uczniów ze SPE, co sprzyja aktywizacji uczniów. Taki sposób realizacji zajęć pozwala również uwzględnić potrzeby uczniów ze SPE:

- dyskusja;
- wykład z elementami pogadanki i prezentacji multimedialnej;
- quiz – grywalizacja.

Dyskusja – przed rozpoczęciem pracy tą metodą nauczyciel może zwrócić szczególną uwagę na zasady jej prowadzenia (nieprzerywanie wypowiedzi innych, szacunek dla cudzych poglądów itp.), aby także uczniowie ze SPE czuli się bezpiecznie podczas debaty. Należy pamiętać o tym, żeby osobom, które mają problem z wystąpieniami publicznymi, dać możliwość przedstawienia swojego stanowiska w formie pisemnej lub nagrania. W ten sposób będą mogły dopracować swoje wystąpienie poza zajęciami.

Prezentacja multimedialna towarzysząca **wykładowi** również pomoże uczniom z trudnościami w przyswojeniu omawianych zagadnień. Należy pamiętać, że prezentacja powinna zawierać ilustracje, które mogą ułatwić uczniom ze SPE zrozumienie i zapamiętanie poszczególnych zagadnień. Sam **wykład** służy do słownego przekazania określonych treści kształcenia w postaci ciągłej, w przystępnej formie, w porządku chronologicznym i logicznym, co pomoże uczniom ze SPE poczuć się bezpiecznie. Nauczyciel przed rozpoczęciem wykładu powinien poprosić uczniów o tworzenie

notatek, dzięki którym będą mogli lepiej przyswoić materiał. Powinni też zapisywać swoje pytania, które zadadzą po zakończeniu wykładu, a które pomogą im wyjaśnić niezrozumiałe treści.

Quiz – grywalizacja ma na celu angażowanie uczniów, motywowanie ich do działania, pobudzanie do nauki i rozwiązywania problemów. Należy tak ułożyć pytania, aby uczniowie ze SPE mogli je zrozumieć bez zadawania dodatkowych pytań i tym samym mieli takie same szanse na wygraną, jak pozostali uczniowie.

Nauczyciel powinien budować atmosferę wsparcia sprzyjającą pokonywaniu nieśmiałości i wspólnego dochodzenia do wiedzy; sprawdzać zrozumienia poleceń kierowanych do klasy; udzielać dodatkowych wyjaśnień.

Nauczyciel w trakcie pracy zespołowej powinien włączać się jedynie wtedy, gdy będzie poproszony o pomoc przez konkretny zespół.

Zaplanowane prace zespołowe mają na celu pobudzenie aktywności, kreatywności i ekspresji twórczej, ale też zdolności empatii i komunikacji interpersonalnej, umiejętności te należą do miękkich, szczególnie ważnych z punktu widzenia rynku pracy. W tych zadaniach ważna jest pomysłowość i kreatywność uczniów podczas zaangażowania w konkretne zadania (indywidualizm), ale także chęć do dzielenia się pomysłami z innymi i współpracy w generowaniu finalnego rozwiązania (współpraca zespołowa). Ma to zdecydowany wpływ na holistyczny rozwój ucznia.

Pogadanka z wykorzystaniem prezentacji powinna być bardzo krótka (1–2 slajdy ze schematem analizy SWOT i jednym przykładem zastosowania w życiowym planowaniu).

Ćwiczenia i praca zespołowa mają docelowo wzmocnić w uczniach chęć poszukiwania konstruktywnych rozwiązań, ale także pobudzić w nich „ducha przedsiębiorczości”.

Uwzględniając pracę zdalną z młodzieżą, należy odpowiednio przystosować zajęcia do prowadzenia ich na platformach edukacyjnych, biorąc pod uwagę konieczność pracy zespołowej uczniów i stałe monitorowanie ich zaangażowania, co jest jak najbardziej możliwe.

Lekcja może być realizowana online za pomocą narzędzi, które umożliwiają podział klasy na grupy (pokoje). Należą do nich m.in. Microsoft Teams czy Zoom. Uczniowie będą mieli możliwość skonsultowania się z nauczycielem, np. za pomocą czatu. Ponadto prowadzący powinien wchodzić do pokoi poszczególnych grup, aby monitorować pracę i odpowiadać na ewentualne pytania.

W przypadku lekcji stacjonarnej nauczyciel może uzgodnić z uczniami sposób komunikacji podczas prac w grupach. Przykładowo może to być podniesienie ręki przez członka grupy. Wówczas nauczyciel podchodzi, aby odpowiedzieć na pytania. Ponadto powinien on na bieżąco monitorować pracę, przechodząc od grupy do grupy.

Marek Makowiec – pracownik naukowo-badawczy, adiunkt w Katedrze Zachowań Organizacyjnych Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Dorobek naukowy to ponad 100 artykułów i monografii naukowych w tematyce zarządzania, przedsiębiorczości i start-upów, elastycznego zatrudnienia, komercjalizacji badań naukowych oraz grywalizacji. Nagrodzony przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej w 43 edycji ogólnopolskiego konkursu poprawy warunków pracy w 2015 r. przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej oraz Centralny Instytut Ochrony Pracy za rozprawę doktorską pt.: „Metodyka humanizowania telepracy”. Brał udział w uruchomieniu i rozwinieniu blisko 300 innowacyjnych przedsięwzięć biznesowych i startupów. Uruchomił pierwsze w Polsce „Laboratorium Grywalizacyjne”, w którym prowadzone są badania nad zastosowaniem grywalizacji w projektach edukacyjnych i biznesowych.

Andrzej Peć – pedagog, regionalista, trener, ekspert w firmach technologicznych z zakresu edukacji, projektant gier edukacyjnych. Autor i współautor materiałów metodycznych i dydaktycznych (w tym programów nauczania), publikacji naukowych oraz popularnonaukowych. Członek zespołu nominowanego do World Summit Award 2007 za najlepszy projekt e-learningowy w Polsce. Doświadczony szkoleniowiec, uczestnik wielu konferencji naukowych i popularnonaukowych jako prelegent, realizator projektów edukacyjnych i kulturowych. Trener w projekcie „Akademia kreatywności – pomysł, potencjał, przedsiębiorca” na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie skierowanym do uczniów szkół średnich oraz młodych przedsiębiorców.

Konrad Szczukiewicz – absolwent ekonomii na Uniwersytecie Sorbony w Paryżu oraz studiów MBA (Master of Business Administration) w Paryskiej Szkole Biznesowej. Pracował w międzynarodowych korporacjach we Francji, Belgii oraz Stanach Zjednoczonych Ameryki. Współzałożyciel startupu z branży retail bazującego na uczeniu maszynowym. Konsultant współpracujący ze startupami oraz prowadzący szkolenia z przedsiębiorczości. Doradca biznesowy, doktorant Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie zajmujący się tematyką startupów.

Małgorzata Krzeszowska – nauczyciel dyplomowany w liceum i szkole podstawowej, absolwentka historii i teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, doktorantka w Instytucie Ekonomii i Finansów Uniwersytetu Rzeszowskiego. Posiada ponadto kwalifikacje do nauczania wiedzy o społeczeństwie, podstaw przedsiębiorczości i informatyki. Pracowała także w Państwowej Wyższej Szkole Wschodnioeuropejskiej w Przemyśle. Jest trenerem edukacji finansowej w ramach projektu „Żyj finansowo” Stowarzyszenia Krzewienia Edukacji Finansowej. Ma na swoim koncie podwójny tytuł najlepszego nauczyciela podstaw przedsiębiorczości w województwie podkarpackim przyznany przez prezesa Narodowego Banku Polskiego (2017) – zarówno dla szkół ponadgimnazjalnych, jak i – wówczas – gimnazjalnych. Jest opiekunem dydaktycznym kilkunastu laureatów i finalistów olimpiad z przedmiotów podstawy przedsiębiorczości i wiedzy o społeczeństwie.